

Bristande tillgänglighet som en form av diskriminering

Lars Lindberg - en introduktion

Kort historik

Påverkan



1992

Handikapp-
utredningen

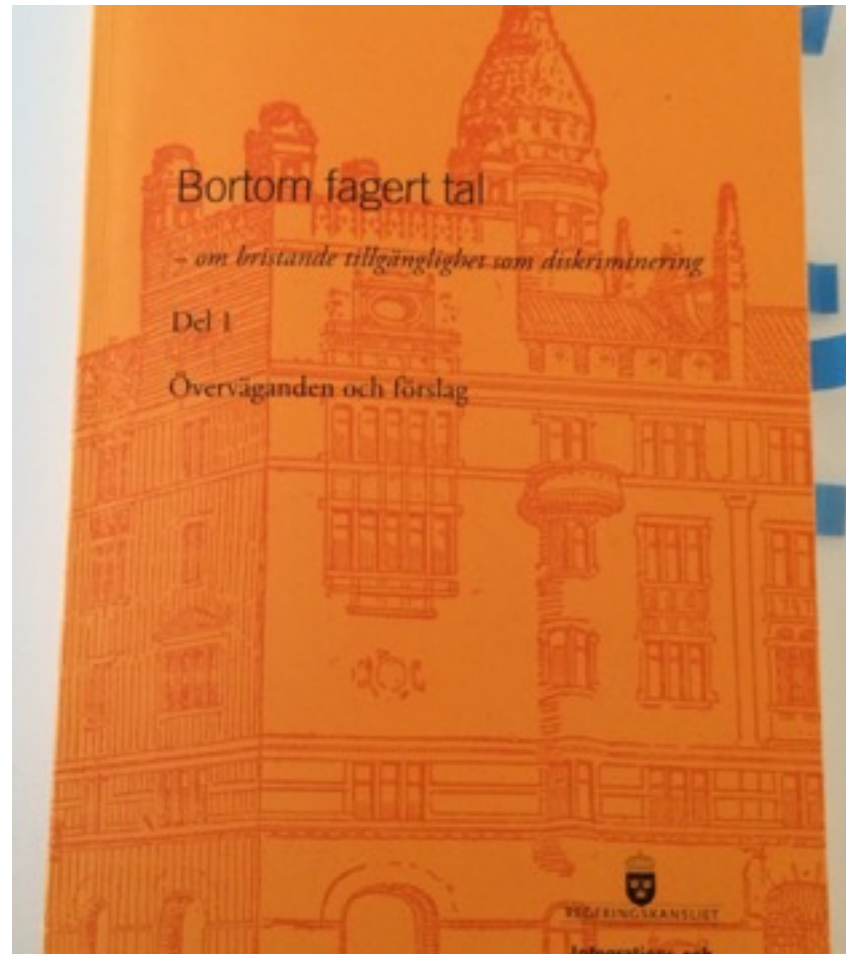
2006

Diskriminerings
kommittén

2010

Hans Ytterberg-
Bortom fagert
tal

Bortom fagert tal Ds 2010:20



x

Torsdagsaktionen



384
dagar har vi väntat!

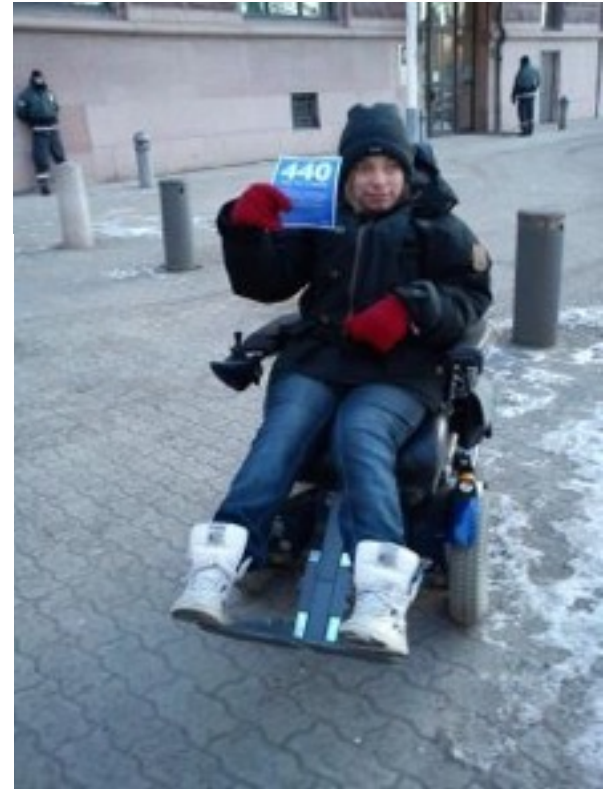
19 november 2010 gick remisstiden ut för förslaget i promemorian **Bortom fagert tal** (Dn 2010:20), att bristande tillgänglighet ska klassas som diskriminering. Något lagförslag finns ännu inte.

Att inte bli diskriminerad handlar om rättigheten att inte bli utestängd och exkluderad av den oslagbarhet som vårt samhälle är så fullt av! Inget annat.

Sverige har ratificerat konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning där just tillgänglighet är en av de allmänna principerna.

Det faktum att det pratas kostnader när det handlar om mänskliga rättigheter och trots att det allra mesta redan är lagstadgat visar hur nödvändigt ett utökat diskrimineringsskydd är.

DHR - Förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder



Vad är diskriminering?

Diskrimineringsgrunder

Kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, **funktionsnedsättning**, sexuell läggning och ålder.

Diskrimineringslag (2008:567) 1 kap. 1§

Diskrimineringsformer

- Direkt diskriminering
- Indirekt diskriminering
- **Bristande tillgänglighet**
- Trakasserier
- Sexuella trakasserier
- Instruktioner att diskriminera

16

Samhälls områden

- Arbetsliv
- utbildning
- arbetsmarknadspolitisk verksamhet och arbetsförmedling utan offentligt uppdrag
- start eller bedrivande av näringsverksamhet
- yrkesbehörighet
- medlemskap i vissa organisationer
- varor och tjänster
- allmän sammankomst
- offentlig tillställning
- hälso- och sjukvård
- socialtjänst
- socialförsäkring
- arbetslöshetsförsäkring
- statligt studiestöd
- värn- och civilplikt
- offentlig anställning

16

Samhälls områden

- Arbetsliv
- **utbildning**
- arbetsmarknadspolitisk verksamhet och arbetsförmedling utan offentligt uppdrag
- start eller bedrivande av näringsverksamhet
- yrkesbehörighet
- medlemskap i vissa organisationer
- **varor och tjänster**
- **allmän sammankomst**
- offentlig tillställning
- hälso- och sjukvård
- **socialtjänst**
- socialförsäkring
- arbetslöshetsförsäkring
- statligt studiestöd
- värn- och civilplikt
- offentlig anställning

Definition av funktionsnedsättning

”Varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller en sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå”.

Diskrimineringslagen 1 kap. 5§ 4 st

Bristande tillgänglighet
som *en form av*
diskriminering

Fram till 31 januari 2014

- Arbetslivet: stöd och anpassningsåtgärder
- Högskolan: tillgänglighet till lokaler

Vad är bristande tillgänglighet?

Att en person med funktionsnedsättning missgynnas genom att sådana åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning

Jämförbar situation

- Ser olika ut beroende på situation område
 - arbetslivet: t ex meriter och kvalifikationer
 - Jämför med annan student, kund m.m
 - åtgärderna ska lägga fokus att personer med funktionsnedsättning ska kunna få ta del av verksamheten, vilket dock inte innebär att det måste vara på exakt samma sätt.

Bristande tillgänglighet som en form av diskriminering

- Endast personer med funktionsnedsättning
- Gäller ej utformningen av varan eller tjänsten
- Ej preciserat i förhand, avgörs i enskilda fallet

Begreppet Tillgänglighet

- Ingen legal definition
- I propositionen nämns åtgärder som stöd eller personlig service, information och kommunikation samt den fysiska miljön.

Skälighetsbedömning!

- ✓ krav på tillgänglighet i lag och annan författning,
- ✓ de ekonomiska och praktiska förutsättningarna,
- ✓ varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde, samt
- ✓ andra omständigheter av betydelse.

Exempel på andra regelverk

- Plan- och bygglagen
- Miljöbalk
- Tobakslag
- Arbetsmiljölagen
- Arbetsmiljöverkets föreskrifter om arbetsplatsens utformning
- Förvaltningslagen
- Förordning om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken
- EU direktiv t ex om offentlig upphandling

Ekonomi och organisation

- Verksamhetsutövaren måste kunna bära kostnaden inom ordinarie verksamhet
- Ej möjligt att genomföra eller förändra verksamhetens art
- Nyttå för den enskilde
- Möjligt att planera (informera i god tid)

Relation till andra regelverk

”Införandet av ett civilrättsligt förbud mot diskriminering som tar sikte på bristande tillgänglighet ska inte ses isolerat, utan att det får sin främsta betydelse just genom att komplettera och förstärka annan lagstiftning och andra regler.”

Proposition 2013/14: 198, sid 53

- Om regelverk ej finns: endast enkla åtgärder, ej definierat
- Exempel information:
 - bristfälligt regelverk
 - ”Om myndighetens webbplats inte är utformad så att en person med nedsatt syn kan ta del av informationen där, kan kravet på skäliga åtgärder innebära att informationen ges muntligen av en tjänsteman.”
- Ej allmänna platser
 - Exempel transporter: ej allmänna platser i anslutning till transporttjänster

Undantag

Förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet i 12 § första stycket 1 gäller inte:

- i fråga om bostäder,
- för privatpersoner,
- för företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare,
- om det i fråga om tillhandahållande av varor och tjänster krävs åtgärder i fråga om fastigheter och byggnadsverk som går utöver de krav på tillgänglighet och användbarhet som har ställts i bygglov eller startbesked för den aktuella fastigheten eller byggnadsverket enligt plan- och bygglagen (2010:900) eller äldre motsvarande bestämmelser och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Att driva juridiskt

Hur driver man fall?

- Anmäla till Diskrimineringsombudsmannen: do.se
 - Driva till domstol
 - ”utreda de ärenden som kan få störst effekt för att påverka utvecklingen framåt”
 - Förlikning
 - Avskrivning
- Driva ärendet själv i domstol
- Vända till antidiskrimineringsbyrå eller ideell organisation
- Ideella jurister (pro bono)

Sanktion

- Diskrimineringsersättning
 - ersättning för kränkning
 - avskräckande mot diskriminering
- Diskrimineringsersättning medför inte åläggande att vidta åtgärd
- Dubbla processer kan behövs
 - anmälan till berörd myndighet, nämnd m.m

Rättspraxis

- Förlikning eller process
- För att praxis ska utvecklas krävs flera domar inom samma område. Domarna skapar ett mönster leder till praxis.
- Hittills få domar inom diskrimineringsrätten och lång tid mellan anmälan och rättsbeslut.
- Risk för att det tar mycket lång tid för rättspraxis att utvecklas

Vilken betydelse kommer
lagen att ha?



”- Dessutom skärps diskrimineringslagen efter nyår och vi kan inte tolka det på annat sätt än att göra så här. Det är visserligen inte prövat ännu men vi tycker att det är en positiv grej.”

Thomas Runfors, informationschef Svensk Bio

Omdiskuterat!

- Undantag för företag med mindre än tio anställda
- Varaktig relation
- Betoning på enkla åtgärder
- Ej preciserat vad som krävs, många undantagsskrivningar
- Personlig service kan i många fall ersätta åtgärder enligt prop: t ex hålla upp en dörr, läsa upp i en meny
- Rättspraxis kommer avgöra i praktiken vad lagen innebära men kommer att ta tid

Framgångsfaktorer

- Att DO driver mål
- Att organisationerna tar till sig lagstiftningen och informerar medlemmar om lagen
- Att det görs anmälningar som är "adekvata"

Tack!

Lars Lindberg

Epost: info@lindberglars.se